

Guia docent

Identificació de l'assignatura

Assignatura / Grup	21123 - Biogeografia / 1
Titulació	Grau de Geografia - Tercer curs Grau de Geografia (Pla 2009) - Tercer curs
Crèdits	6
Període d'impartició	Segon semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx / Edifici
Guillem Xavier Pons Buades	09:00	12:30	Dimecres	02/09/2019	01/09/2020	Despatx 45-C
<i>Responsable</i> guillemx.pons@uib.es	09:00	12:30	Dimarts	02/09/2019	01/09/2020	Despatx 45-C

Contextualització

La biogeografia és una branca de la geografia física que estudia la distribució actual i del passat dels éssers vius sobre la Terra i les condicions en les quals aquests es desenvolupen.

La superfície de la Terra no és uniforme, ni en tota ella existeixen les mateixes característiques. L'espai que utilitzen, o suposen, els esquemes teòrics de localització és tan sol una construcció matemàtica de l'espai.

Existeixen en el planeta tres medis en els quals es desenvolupa la vida: la terra, l'aigua i l'aire. Són tres mitjans radicalment distints, en els quals l'adaptació de les espècies al mateix els dona característiques especials i singulars. Però encara més, dintre de cadascun d'aquests mitjans, i d'acord amb les seves irregularitats geogràfiques, s'individualitzen espais amb característiques diferents, en els quals es desenvolupen formes endèmiques de vida. Aquestes formes, encara ser abundants, no són les úniques. En cadascun d'aquests espais es desenvolupen multitud d'espècies que viuen entre dos mitjans. A més, hi ha espècies, que interactuant unes amb altres, tanquen cicles en els quals es traspasa energia i matèria d'un sistema a un altre, com el cicle del sòl, la cadena tròfica o el cicle del carboni.

Cadascun d'aquests espais en els quals es desenvolupa la vida d'una forma equilibrada, entre animals, plantes, sòl i clima, és a dir l'ecosistema.

Els factors que influeixen en la diversitat de la naturalesa, i que els seus llinars són decisius per a establir l'equilibri ecològic són: el sòl, el clima i l'associació entre espècies, o biocenosi. També hauríem de tenir en compte les modificacions antròpiques de la biocenosi.

La Biogeografia es divideix en dues grans branques: la fitogeografia que s'ocupa de les espècies vegetals i la zoogeografia, que s'interessa per les espècies animals.

En el món acadèmic existeix el debat entre geògrafs i biòlegs, sobre l'objecte d'estudi de la biogeografia. Així, els geògrafs entenen aquesta ciència com el que els biòlegs anomenen ecologia, mentre que els biòlegs limiten la biogeografia a l'estudi de la distribució dels éssers vius, deixant de banda l'estudi de les seves causes i interrelacions.

Guia docent

Aquesta assignatura pretèn aprofundir una mica més després d'haver donat Geografia Física General.

Requisits

La Biogeografia s'ocupa de la distribució a l'espai i en el temps dels éssers vius que ocupen la superfície de la Terra. Com a part de la Geografia el seu objecte d'estudi és el territori entès com a un sistema. La flora i la fauna d'un determinat indret així com les seves condicionants climàtiques, edafològiques i històriques conformen aquesta disciplina.

La Biogeografia pot comptar amb eines d'interpretació i representació cartogràfica, que ens ajudaran a fer una correcta interpretació de mapes de vegetació o distribucions d'espècies animals.

Recomanables

Haver cursat i tenir aprovada l'assignatura de Geografia Física General.

Haver adquirit coneixements sobre la biodiversitat de les Illes Balears.

Competències

Específiques

- * CE4 - Demostrar un coneixement global de la construcció de llocs i entorns fora de la seva pròpia i immediata experiència quotidiana i comprendre la forma en què un determinat lloc s'ha constituït i és permanentment renovat per processos físics, ambientals, biòtics, socials, històrics, econòmics i culturals.
- * CE5 - Utilitzar adequadament les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC) per recopilar, processar, analitzar i interpretar la informació i fer front a qüestions geogràfiques
- * CE6 - Aplicar les principals tecnologies dedicades a l'estudi de les relacions recíproques del medi físic i humà, particularment les destinades a avaluar l'impacte ambiental de les activitats antròpiques, les seves conseqüències sobre el paisatge i la transmissió de continguts científics de forma que facilitin la seva aplicació en els entorns acadèmics, professionals, educatius i de divulgació.

Genèriques

- * CG1 - Ser capaç de conceptualitzar patrons, processos, interaccions i canvis en el món físic i a l'entorn humà, entesos ambdós com un sistema dins d'una àmplia gamma d'escala espacials.

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

Continguts temàtics

Biogeografia. Biogeografia

Guia docent

INTRODUCCIÓ

Tema 1.-Definició i història de la Biogeografia: els autors i les exploracions

Tema 2.- La classificació dels organismes vius

Tema 3.-Ecologia i biodiversitat: conceptes bàsics, història i perturbacions.

BLOC II. LA DISTRIBUCIÓ DE LES ESPÈCIES:

ESTRUCTURA DE LES POBLACIONS

Tema 4.-Els nivells de percepció de les distribucions

Tema 5.- Comunitat, població i associació

BLOC III. L'OCUPACIÓ DE L'ESPAI

Tema 6.- Distribució i dispersió

Tema 7.- Successions ecològiques i desenvolupament dels ecosistemes

Tema 8.- La teoria de la biogeografia insular. Biogeografia de les Illes Balears

Tema 9.- De la biogeografia insular a la resta d'ecosistemes

BLOC IV. EL MOSAIC DE LA BIOSFERA: ELS GRANS DOMINIS

BIOCLIMÀTICS I EDÀFICS; ELS CONTINENTS I OCEANS

Tema 10.- El concepte de bioma. Els grans biomes mundials. Composició i distribució.

10.1.- Selves

10.2.- Sabanes

10.3.- Deserts

10.4.- Les mediterrànies

10.5.- Les laurisilves

10.6.- Les boscanes

10.7.- Estepes i praderies seques

10.8.- La taigà

10.9.- La tundra àrtica

10.10.- El domini antàrtic

10.11.- L'alta muntanya

10.12.- Els sistemes aïllats

10.13.- Els sistemes marins

Metodologia docent

Activitats de treball presencial (1,8 crèdits, 45 hores)

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Classes magistrals	Grup gran (G)	Comprendre els coneixements bàsics del temes en els quals s'ha estructurat l'assignatura	15
Seminaris i tallers	Seminaris	Grup mitjà (M)	Aprofundir i desenvolupar algun aspecte de l'assignatura vista durant alguna sessió teòrica o que conformi part del temari de l'assignatura.	5
Classes pràctiques	Pràctiques d'aula	Grup mitjà (M)	Realitzar fotointerpretació i plasmar un mapa de vegetació. Conèixer la taxonomia de plantes de port arbustiu i arbori. Iniciació al coneixement de l'ornitofauna.	7

Guia docent

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes pràctiques	Sortides al camp	Grup mitjà (M)	Analitzar al camp la distribució de plantes i animals. Interpretar la seva distribució.	12
Tutories ECTS	Tutories	Grup petit (P)	Seguiment del treball realitzat. Resolució de problemes i dubtes.	2
Avaluació	Examen	Grup gran (G)	Examen final amb combinació de preguntes curtes i a desenvolupar.	2
Altres	Exposició a classe	Grup gran (G)	Exposició de treball elaborat sobre una determinat espai o grup taxonòmic. Presentació davant tota la classe amb un temps màxim de 15 minuts per grup.	2

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Aula digital.

Activitats de treball no presencial (4,2 crèdits, 105 hores)

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Estudi i preparació del temari teòric	Completar la informació rebuda al llarg de les classes de teoria mitjançant recerca bibliogràfica, lectures complementàries i altra documentació.	40
Estudi i treball autònom individual	Pràctiques d'aula i sortides de camp	Completar la informació donada en les pràctiques d'aula i les sortides de camp.	40
Estudi i treball autònom en grup	Memòria de pràctiques	Realitzar el treball corresponent a la memòria final de pràctiques	20
Estudi i treball autònom individual	Preparació d'examen i exposició o en grup	Estudi i preparació de les proves d'avaluació	5

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Frau en elements d'avaluació

D'acord amb l'article 33 del Reglament acadèmic, "amb independència del procediment disciplinari que es pugui seguir contra l'estudiant infractor, la realització demostradorament fraudulenta d'algun dels

Guia docent

elements d'avaluació inclosos en guies docents de les assignatures comportarà, a criteri del professor, una menysvaloració en la seva qualificació que pot suposar la qualificació de «suspens 0» a l'avaluació anual de l'assignatura".

Seminaris

Modalitat	Seminaris i tallers
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (no recuperable)
Descripció	Aprofundir i desenvolupar algun aspecte de l'assignatura vista durant alguna sessió teòrica o que conformi part del temari de l'assignatura.
Criteria d'avaluació	
Percentatge de la qualificació final:	10%

Pràctiques d'aula

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (recuperable)
Descripció	Realitzar fotointerpretació i plasmar un mapa de vegetació. Conèixer la taxonomia de plantes de port arbustiu i arbori. Iniciació al coneixement de l'ornitofauna.
Criteria d'avaluació	
Percentatge de la qualificació final:	30%

Examen

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves objectives (recuperable)
Descripció	Examen final amb combinació de preguntes curtes i a desenvolupar.
Criteria d'avaluació	
Percentatge de la qualificació final:	50%

Exposició a classe

Modalitat	Altres
Tècnica	Treballs i projectes (no recuperable)
Descripció	Exposició de treball elaborat sobre una determinat espai o grup taxonòmic. Presentació davant tota la classe amb un temps màxim de 15 minuts per grup.
Criteria d'avaluació	
Percentatge de la qualificació final:	10%

Recursos, bibliografia i documentació complementària

Bibliografia bàsica

- BROWN, JAMES H. (1983) Biogeography. Mosby. St. Louis
- BROWN, JAMES H. I LOMOLINO, MARK V. (1998)* Biogeography. Sinauer. Sunderland
- FOLCH I GUILLÈN, Ramon –director-(1993-1998) Biosfera. vols.I-XI. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona
- MARGALEF, R. (1981) Ecología. Editorial Planeta S.A. Barcelona

Guia docent

VV.AA. Bolletí de la Societat d'Història Natural de les Balears.

Bibliografia complementària

- BAILEY, R.G.(1998)* Ecoregions: the ecosystem geography of the oceans and continents. Springer-Verlag. New York
- BELLÉS, Xavier. (1996) Entendre la Biodiversitat. Edicions de la Magrana. col.l'Esparver, ciència n°20 Barcelona. Existeix una versió castellana del mateix
- BLONDEL, J. (1985) Ecología y biogeografía. Editorial Academia S.L. León
- BRIGGS, JOHN C. (1995)* Global biogeography. Elsevier. Amsterdam; Oxford
- CADIÑANOS, J.A. I MEAZA, G. (1998) Bases para una biogeografía aplicada: criterios y sistemas de valoración de la vegetación. Geofoma ediciones.
- COLOM CASASNOVAS, G.(1978) Biogeografía de las Baleares. La formación de las islas y el origen de su Flora y de su Fauna. 2 vols. Inst.de Estudios Baleáricos. Palma
- COMISIÓN MUNDIAL DEL MEDIO AMBIENTE Y DEL DESARROLLO (1987) Nuestro futuro común. Alianza Editorial. Madrid
- COX, C. BARRY I MOORE, PETER D.(1993)* Biogeography: an ecological and evolutionary approach. Blackwell Scientific Publications. Oxford; Boston
- CROSBY, Alfred W. (1988) Imperialismo ecológico: La expansión biológica de Europa 900-1900. Editorial Crítica. Barcelona
- DURRELL, G. i DURRELL, L.(1982) Guía del Naturalista. H. Blume ediciones. Madrid
- FERRERAS CHASCO, C. i FIDALGO HIJANO, C. (1991)* Biogeografía y edafología. Síntesis. Madrid
- FOLCH I GUILLÈN, Ramon –director-(1993-1998) Biosfera. vols.I-XI. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona
- FOLCH I GUILLÈN, Ramon (1998) Ambiente, emoción y ética; actitudes ante la cultura de la sostenibilidad. Editorial Ariel S.A. Barcelona
- FURON, Raymond (1969) La distribución de los seres. Ed. Labor S.A. Barcelona
- GONZALEZ BERNALDEZ, F. (1981) Ecología y paisaje. H.Blume ediciones. Madrid
- LACOSTE, A. i SALANON, R. (1977) Biogeografía. Ed. Oikos-Tau. Barcelona
- LOVELOK, James (1992) Gaia, una ciencia para curar el Planeta. Ed. Integral. Barcelona
- MACARTHUR, R.H. & WILSON, E.O. (1983) Teoría de la biogeografía insular. Editorial Moll. Ciutat de Mallorca
- MIRACLE, M.R.(1985) Ecología. Salvat editores. Madrid
- MÜLLER, Paul (1979) Introducción a la Zoogeografía. Editorial Blume. Barcelona
- MYERS, A.A. I GILLER, P.S. (1988)* Biogeography. Chapman and Hall. London
- PIELOU, E.C. (1992)* Biogeography. Krieger. Malabar, Fla
- RITA, J. i CARULLA, J. (1996) Arbres i arbusts de les Balears; Boscos i garrigues. Edicions Ferran Sintès. Palma
- RUBIO RECIO, M.(1988) Biogeografía. Paisajes vegetales y vida animal. Editorial Síntesis. Madrid
- SIMMONS, IAN (1982)* Biogeografía natural y cultural. Ediciones Omega. Barcelona
- TIVY, JOY (1993)* Biogeography: a study of plants in the ecosphere. Longman Scientific & Technical. Harlow
- VV.AA. (1981) Biogeografía de la mediterrània occidental. Inst. d'Est. Catalans. Barcelona.
- VV.AA. (1982) La Biosfera. col. El libro de bolsillo n°367. Alianza editorial. Madrid
- VV.AA (1999) Ecología de les illes. Monografies de la Societat d'Història Natural de les Balears núm. 6 – Monografies de l'Institut d'Estudis Baleàrics núm. 66. Palma, 1999. ISBN 84-87026-86-9
- VV.AA. (1997) Los bosques ibéricos. Una interpretación geobotánica. Editorial Planeta. Barcelona
- VV.AA. (1999) Biodiversidad, la frágil red. National Geographic Magazine España.vol.4 n°2. Barcelona
- WALTER, H. (1976) Vegetació i climes del món. Universitat de Barcelona. Barcelona
- WHITTAKER, ROBERT J. (1998)* Island biogeography: ecology, evolution and conservation. Oxford University Press. Oxford

Guia docent

WILSON, Edward O. (1994) La diversidad de la vida. Ed. Critica. Col. Drakontos. Barcelona.

